

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

„ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова Приймальної комісії

Вячеслав ТРУБА

16 квітня 2024 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
для здобуття ступеня бакалавра
зі спеціальності 034 Культурологія
за іншою раніше здобутою спеціальністю (друга вища)

Одеса – 2024

Схвалено на засіданні Вченої ради факультету історії та філософії

Протокол № 7 від 25 квітня 2024р.

Голова Вченої ради факультету

Підпис

В'ячеслав КУШНІР

прізвище, ініціали

Вчений секретар

Підпис

Олена СИНЯВСЬКА

прізвище, ініціали

Голова атестаційної комісії

Підпис

Віталія ГОТИНЯН-ЖУРАВЛЬОВА

прізвище, ініціали

1. Загальні положення

Фаховий іспит до магістратури зі спеціальності 034 «Культурологія» передбачає перевірку базових знань з історії культури, закономірностей та особливостей розвитку історико-культурного процесу, термінології сучасної культурології та умінь використовувати теоретичні знання для розв'язання дослідницьких та практичних завдань у різних умовах.

Програму для складання іспиту з культурології зі спеціальності 034 «Культурологія» галузі «Гуманітарні науки» розроблено відповідно до рекомендацій Міністерства освіти та науки України, Правил прийому в ОНУ імені І.І.Мечникова.

Мета іспиту полягає у визначенні відповідностей знань, вмінь та навичок абітурієнтів.

Вимоги до рівня підготовленості вступників. В загальній системі підготовки бакалаврів зі спеціальності 034 «Культурологія» знання з культурології забезпечують необхідну ґрунтовну теоретичну базу їх професійних знань. Тому вступники повинні мати певний рівень отриманих ним знань під час одержання вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем іншої спеціальності, а саме продемонструвати знайомство з основними формами і типами культури, освоєння головних проблем та методів їх вирішення, що виникли на протязі століть, а також вироблення навиків самостійного дослідження, характеризувannya та оцінювання різноманітних рухів та тенденцій, які мали місце у історії світової думки.

Вступник до бакалаврату із спеціальності 034 «Культурологія» має продемонструвати базовий рівень теоретичної та практичної підготовки, знання щодо сутності та поняття культури,

Фаховий вступний іспит проводиться з використанням тестових технологій.

Рекомендований список літератури для самостійного опрацювання носить орієнтовний характер і не виключає власних ініціатив абітурієнтів у доборі та використанні джерел.

2. Перелік питань

Розділ I. КУЛЬТУРА, ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ, КУЛЬТУРА ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ.

Поняття, структура, функції культури.

Визначення культури. Культура – спосіб діяльності людини.

Структура культури: матеріальна і духовна культура (норми, цінності, інститути, знання, переконання, віра, почуття, світогляд).

Види культури (культура спілкування, культура освіти, моральна, естетична, релігійна, політична, правова, наукова, економічна та культура міжнародних відносин).

Функції культури: пізнавальна, світоглядна, комунікативна, інтегративна, оцінно-нормативна, виховна.

Типологія та класифікація культур. За носієм (світова, національна), за поширеністю в суспільстві (домінуюча, субкультура, контркультура), за рівнем культури (масова, елітарна, народна), за художнім стилем (ренесанс, бароко, класицизм, рококо, романтизм, реалізм, модернізм, постмодернізм), за динамікою соціально-історичних утворень (первісне суспільство, ранні цивілізації, традиційні цивілізації).

Розділ II. ЛЮДИНА І СВІТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ.

1. Стародавні цивілізації.

Культура Месопотамії. Стародавні цивілізації IV-III тисячоліття до н.е., на території Передньої Азії та Північно-Східної Африки: Вавилон, Шумер, Єгипет, Ассирія, Аккад. Характерні форми месопотамської культури в епоху ранньої писемності: великомасштабна планомірна іригація, міста-держави, примітивна демократія. Поява літератури.

Космогонія. Антропоморфні божества родючості, культ богів покровителів держав. Космогонічні поеми. «Поема про Гільгамеша». Вавилонська вежа. «Висячі сади Семіраміди», досягнення в астрономії.

Культура Стародавнього Єгипту. Виникнення рабовласницької держави в Єгипті. Періодизація культури Єгипту. Піктографічне письмо, ієрогліфічна писемність. Стародавні пам'ятки релігійної та світської літератури: «Тексти пірамід», «Книга мертвих» тощо. Релігія

Єгипту. Поклоніння тваринам. Уявлення про ієрархію богів, про створення богом світу, людей та інших богів, потойбічне життя стародавніх єгиптян, їх вплив на розвиток і формування стилю пірамід, домовин, архітектуру Єгипту.

Культ фараона, його релігійне і політичне значення. Досягнення культури Єгипту в галузі математики, геометрії, медицини, розквіт мистецтва.

Культура Стародавньої Індії. Стародавні цивілізації в III тис. до н.е. в долині Інду. Культура Хараппи і Мохенджо-Даро. Панування культу Богині-матері. Ведична література і культ. Рігведа. Брахманізм і буддизм в індійській культурі. Філософське вчення буддизму. Індуїзм як підсумок єдності різних культурних традицій.

Індійська література і мистецтво та їх зв'язки з релігійними уявленнями. Вклад Індії в світову культуру.

Стародавній Китай. Китай – країна стародавньої цивілізації. Формування першої рабовласницької держави Шань-Інь.

Унікальність китайської культури: ритуал та етика в традиційному Китаї. Релігійно-філософські вчення. Конфуціанство – унікальна теорія і практика державного життя. Місце буддизму в китайській культурі. Конфуціанство та легізм у політичній історії Китаю.

Своєрідність мистецтва: триєдність каліграфії, поезії та живопису. Китайська сім'я: традиції й тенденції. Досягнення в медицині. Ушу. Розвиток культурних зв'язків з іншими країнами: «Великий шовковий шлях». Китайська культура і Захід.

2. Історія людства – історія культур.

Культура Давньої Греції. Крито-Мікенська культура. Ахейська Греція, культурна спільність її населення. Гомерівський епос.

Архаїчна Греція. Утворення полісів. Характерні риси культури давньої Греції. Боги грецького Олімпу. Література і мистецтво. Від релігії до філософії – Піфагор, Геракліт, Демокрит, софісти, Сократ.

Давньогрецька культура і мистецтво класичного періоду. Платон і Аристотель. Феномен грецького чуда: народження наукового знання і розквіт мистецтва.

Елліністична доба. Домінування морально-етичних проблем та суб'єктивної тематики в філософії. Вплив грецької культури на культуру Близького і Середнього Сходу. Велика спадщина античної Еллади.

Культура Стародавнього Риму. Початок Риму, легенда про Ромула і Рема. Етрусська культура. Римська рабовласницька республіка. Розквіт елліністичної культурної традиції. Римське право. Система освіти. Римська поезія і проза. Сатира. Ораторське мистецтво.

Культура періоду Римської імперії. Досягнення в культурі і мистецтві. Від релігії общини до світової релігії. Розпад античного світу.

Культура Середньовіччя. Особливості середньовічної культури. Виникнення Візантійської імперії. Перемога офіційного православ'я. Поетична і прозаїчна література. Григорій Богослов, Прокопій Кесарійський, єпископ Євсевій – історіографія, хронографія. Константинопольський університет. Храм святої Софії в Константинополі – найвище досягнення мистецтва.

Зародження культурно-історичної спільності європейських народів у результаті синтезу спадщини античної культури, християнства і народних культур варварів. Філософська тріада середньовіччя: Бог – світ – людина.

Утвердження міського самоврядування. Розвиток шкільної та університетської освіти. Героїчний епос – «Пісня про Нібелунгів» (1200 р.). Морально-етичний образ лицаря, поезія вагантів, трубадурів.

Романський та готичний стилі в архітектурі. Живопис. Музика.

Культура епохи Відродження. Зміст терміну Відродження. Зародження капіталістичних відносин. Роль античної спадщини в піднесенні культурного життя Європи. Гуманістичний зміст культури епохи Відродження. Утопічний соціалізм – Томас Мор, Томмазо Кампанелла.

Становлення художньої літератури гуманізму – Франческо Петрарка, Джованні Бокаччо, Данте Аліг'єрі, Франсуа Рабле, Мігель де Сервантес, Фелікс Лопе де Вега, Уільям

Шекспір.

Мистецтво Ренесансу (Ботічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Мікеланджело Буонарроті та ін.).

Культура Нового часу. Реформаторський рух у Європі та його зв'язок з культурою Ренесансу. Основні течії в Реформації. Протестантизм та його вплив на формування нової культурної традиції.

Стилі в художній культурі: бароко і класицизм.

XVIII ст. в історії культури – епоха Просвітництва.

Проголошення людини і зведення її до статусу засобу досягнення «розумного порядку». Криза абсолютизації розуму (Велика Французька революція). Вплив революції на Європейську цивілізацію.

Мистецтво Просвітництва. Музика. Живопис. Мистецтво рококо. Пошук естетичного ідеалу. Література. Романтизм. Критичний реалізм. Натуралізм.

Розділ III. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

1. Становлення української культури.

Зародження і розвиток стародавньої цивілізації на терені теперішньої України в IV-III тисячоліттях до н.е. Трипільська культура. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Культура та дохристиянські вірування слов'ян.

Культура Київської Русі. Зародження і розвиток держави Київська Русь. Взаємозв'язки культури Київської Русі з культурами інших народів. Київська Русь і Візантія. Християнство: витоки, зміст, ідеологічна спрямованість.

Розвиток писемності. Літописи. Перші оригінальні літературні твори. Стан освіти. Архітектура Київської Русі. Образотворче мистецтво (фрески, мозаїки, ікони). Книжкова мініатюра. Музика, танці.

Місце і роль культури Київської Русі у світовій і вітчизняній культурі.

Українська культура литовсько-польської доби. Поділ України і колонізація Литвою українських земель. Особливості формування культури України в складі Великого Князівства Литовського. Католицька дискримінація православної релігії як дискримінація українців. Люблінська та Берестейська унії.

Виникнення козацтва і його значення в культурному поступі українського народу. Острозька Біблія, Пересопницьке Євангеліє. Книгодрукування. Національна само визначеність. Поширення ідей гуманізму, Відродження, Реформації, раннього Просвітництва. Острозька академія. Творчість Мелентія Смотрицького та Івана Вишенського. Полемічна література. Релігійна та просвітницька діяльність Петра Могили. Організація Києво-Могилянського колегіуму. Синкретизм культури кінця XV – першої половини XVII ст. Зародження театру. Шкільна драма. Музика.

Культура України часів Гетьманщини. Формування козацької держави. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. та її вплив на культурне життя України.

Києво-Могилянська академія – центр освіти і науки. Просвітницька діяльність П. Могили, Ф. Прокоповича, І. Гізеля, Д. Туптала, О. Кониського, С. Яворського та ін.

2. Українська культура XIII століття.

Українське бароко – феномен національно-культурної творчості XVII- XVIII ст. Літературне бароко: від Івана Вишенського, Мелентія Смотрицького до Григорія Сковороди. Домінування духовних тем над світським. Жанри: віршована література, шкільна драма, проповідницька проза, житійна література, передмови – післямови, історіографія, Іван Мазепа – будівничий.

Втрата самостійності Української православної церкви. Церква як засіб поширення російської імперської політики в сфері культури. Використання Росією інтелектуального потенціалу України.

Укази Петра I, Катерини II про заборону друку, викладання українською мовою.

Україна під гнітом Польщі, Росії та Австрії.

Г.С. Сковорода – перший мандрівний філософ.

Особливості української культури XIX століття.

Характерні риси культурно-національного відродження та його періодизація. Перші історико-етнографічні фольклористичні дослідження. Початок нової української літератури. І. Котляревський.

Харківський та Київський університети як осередки української культури і науки. Кирило-Мефодіївське товариство. М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко – культурне самоутвердження української нації.

Культурні та політичні здобутки Галичини. Просвітницьке товариство «Руська трійця». «Русалка Дністровая», «Вінок русина на обжинки». Товариство «Просвіта» (1868 р.). Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка.

Драматургія М. Старицького, І. Карпенка-Карого, М. Кропивницького. Заснування першого українського професійного театру. Музика. Творчість П. Ніщинського та М. Лисенка – основоположників української класичної музики.

Образотворче мистецтво й архітектура другої половини XIX ст.

І.Франко: світогляд, філософські та суспільно-політичні погляди, ставлення до національного питання, літературна та наукова діяльність. М. Грушевський як історик та громадський діяч. Подальший розвиток української етнографії та історії.

Творчість Л. Українки, М. Коцюбинського, В. Стефаника, В. Винниченка, О. Олеся. «Молода муза».

Імпресіоністські та модерністські тенденції в творчості українських художників. Українська графіка.

Роль і місце української культури в формуванні національної самосвідомості українців та духовному розвитку людства.

Українська культура XX століття.

Сучасне українське національно-культурне та державне відродження. Політика «українізації» в 20-х роках XX століття. Підвищення значення української інтелігенції. Ідейно-політична боротьба М. Хвильового. Літературні течії та гуртки в 20-х рр. Новаторське сценічне мистецтво.

Проблеми, втрати і здобутки української культури в 40-50-х роках XX ст. Політичні, ідеологічні та культурні наслідки великого терору. Мовна політика. Проблеми розвитку художньої творчості.

Розквіт українського кіномистецтва 50-80-х рр. С. Параджанов, Ю. Ільєнко, І. Миколайчук.

Музичне, образотворче мистецтво. Дисидентський рух. Українське авангардне мистецтво.

Елементи духовного та інтелектуального опору в сфері культури. Виникнення умов для мистецького плюралізму.

Формування української культури як цілісності. Відродження національної культури і мови, культур і мов усіх народів, що проживають в Україні. Становлення національної церкви. Конгреси українців.

Культурне відродження регіонів України. Національно-культурні товариства. Дипломатичне визнання України.

Екологічна політика. Розширення міжнародних, культурних, громадських, наукових, освітніх зв'язків. Роль національної культури в утвердженні і розвитку незалежної держави. Українська культура як синтез духовного життя народу.

Розділ IV. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ.

Концепція державної політики в галузі культури.

Сучасний стан культури в Україні.

Цілі, пріоритетні завдання та принципи державної політики в галузі культури.

Стратегічні напрямки, механізми їх реалізації та очікувані результати.

Модернізм як специфічний культурний феномен ХХ ст.

Напрямки модернізму: експресіонізм, кубізм, дадаїзм, сюрреалізм, абстракціонізм, авангард, футуризм, конструктивізм. Масова культура. Течія постмодернізму в культурі на межі ХХ-ХХІ ст. Український культурний ренесанс 20-30-х рр. ХХ ст. та його характеристика.

3. Критерії оцінювання знань

Критерій оцінювання до тестових завдань фахового іспиту ступеня бакалавра зі спеціальності 034 Культурологія за іншою раніше здобутою спеціальністю (друга вища)

Складання фахового вступного іспиту проводиться відповідно до вимог чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти і науки України, нормативних документів Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. Вступні випробування відбуваються відповідно до затвердженої програми. Для підготовки абітурієнту пропонуються основні теми і джерела та література до них.

Рівень знань абітурієнтів оцінюється за заліковим принципом.

Вступне випробування за наступною програмою укладатиметься з 50 тестових завдань закритого типу із вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань буде запропоновано 4 альтернативних відповіді. За правильне виконання одного тестового завдання можна отримати 2 бали. Мінімальна кількість тестових балів, яку необхідно отримати для участі у конкурсному відборі – 12. Максимальна кількість – 100.

Робити помітки чи будь-які записи у бланку відповіді не можна. Результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

4. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Абрамович С.Д., Тілло М.С., Чікарькова М.Ю. Культурологія: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 352 с.
2. Антофійчук, В. Культурологія: термінологічний словник. 2-ге вид., випр. І доп. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 160 с.
3. Баканурський А.Г. Культурологія: навчальний посібник. К.: «Професіонал», 2004. 208 с.
4. Безвершук Ж.О. Історія культури в термінах і назвах: словник-довідник. Київ: Вища школа, 2003. 399 с.
5. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
6. Гіптерс З. В. Культурологічний словник-довідник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 328 с.
7. Гончарук Т.В. Культурологія: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-41бланш, 2004. 213 с.
8. Історія і теорія української і зарубіжної культури: навч. посіб. / В. І. Андріяненко; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ : [б.в.], 2007. 176 с.
9. Історія культури: навчальний посібник / О.А. Гаврюшенко, В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська. Київ: Кондор, 2004. 763 с.
10. Історія світової культури: навч. посіб. / [М.В. Дедков та ін.; під заг. ред.М.В. Дедкова]. Запоріжжя: Дике Поле, 2009. 376 с.
11. Історія світової культури: навч. посіб. Наук. ред. В. М. Шейко. К.: Кондор, 2006. 407 с.
12. Історія світової та української культури: кредит.-модул. курс: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. А. Іванова [та ін.]; Нац. фармац. ун-т. Х.: НФаУ: Золоті сторінки, 2012. 517 с.
13. Історія світової та української культури: підручник для вищих закл. освіти. К.: Літера, 2005. 463 с.
14. Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник / С. М. Клапчук [та ін.]; ред. С. М. Клапчук. 6-те вид., випр. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 358 с.
15. Історія української та зарубіжної культури: підручник для студ. Вищих навч. закл. Л.: Бескід Біт, 2008. 252 с.
16. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 200 с.
17. Корінний М.М., Шевченко В.Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури. К.: Україна, 2003. 384 с.
18. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): навчальний посібник. Видання третє. Х.: Одиссей, 2004. 304 с.
19. Короткий культурологічний словник-довідник / З.В. Гіптерс. Л., 2004. 127 с.
20. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Вид. 2-ге. К., 2002. 478 с.
21. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. / За ред. І.І. Тюрменко. К.,
22. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. /За ред. М.М. Заковича. К.: Знання, 2004. 160 с.
23. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: за ред. Яртися А.М. Львів, 2004. 260 с.
24. Меднікова Г.С. Українська та зарубіжна культура ХХ століття: Навч. посіб. К.: Т-во «Знання», 2002. 160 с.
25. Оглоблин О., Петренко П. Енциклопедія українознавства. Львів, 1994. 320 с.
26. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ: Кандор, 2005.
27. Петрусенко В.Л., Савельєв В.П., Повторєва С.М. Культурологія: Навч. посібник. Львів: «Магнолія 2006», 2007.
28. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 288 с.

29. Слов'янські культури в європейській цивілізації. К.: КіСУ, 2001. 400 с.
30. Словник-довідник з культурології: навч. посіб. Уклад.: Р.Д. Шестопал. Вінниця: Нова книга, 2007. 178 с.
31. Словник-довідник термінів з мистецтвознавства / О.Я. Присяжнюк. О.:Фенікс,
32. Термінологічний словник з культурології. К.: МАУП, 2004. 160 с.
33. Тюрменко І.І. Культурологія: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2005. 368 с.
34. Федорова І.І. Культурологія: Навчальний посібник. К.: Політехніка, 2005. 160 с.
35. Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підручник. К.: Україна, 2002. 210 с.
36. Шевнюк О.Л. Культурологія: Навчальний посібник. К.: Знання, 2007. 240 с.
37. Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія української культури: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 280 с.
38. Юрій М. Ф. Історія світової та вітчизняної культури: [навч. посібник]. К.: Дакор,

Електронні інформаційні ресурси

	Бібліотека ОНУ імені І.І.Мечникова
	Одеська національна наукова бібліотека
	Бібліотека ім. В.Вернадського
	Бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
	Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
	Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського
	Офіційний веб-портал Державної архівної служби України
	Незалежний культурологічний часопис «І» є недержавною громадською організацією, яка досліджує проблеми культурології, політології, філософії.